

elämää suurempi harrastukseni

Elina Pälvimäki

LT, erikoislääkäri

Hyks, ATeK, Nkl ja Kos

elina.palvimaki[at]hus.fi

TANSSIN – SIIS ELÄN

On vaikea selittää, miksi liikkeeseen, sen hiomiseen ja myös toisten tanssin katsomiseen liittyy niin suuri onnellisuuden tunne.

► Äskettäin 35-vuotisjuhlaansa viettäneen Keravan tanssiopiston rehtori Irmeli Toiviainen kirjoitti juhlijulkaisussa, että läsnäolo ja hetkessä eläminen antavat tanssijalle voimakkaan vapauden tunteen. Tanssi on minulle myös tapa kanavoida tunteita, ja rytmin sisään sukeltamisessa on jotain hyvin lohdullista. On vaikea selittää, miksi liikkeeseen, sen hiomiseen, ja myös toisten tanssin katsomiseen liittyy niin suuri onnellisuuden tunne. Osittain on

Tanssi on minulle tapa kanavoida tunteita, ja rytmin sisään sukeltamisessa on jotain hyvin lohdullista.

varmasti kyse keskittymisestä, mutta kehon fyysisillä reaktioilla on selvästi osansa tässä.

Opiskelin Keravan tanssi- ja liikuntakoulussa 1980-luvun alkupuoliskolla jazztanssia Anne Jouhtisen ohjauksessa. Hän johtaa vuonna 1987 perustettua tanssiteatteri Kaietta, joka on viime

vuosina suuntautunut monitaiteellisiin produktioihin. Anne Jouhtinen on työskennellyt kuva- ja tekstiilitaiteen puolella viimeiset seitsemän vuotta, pitänyt useita näyttelyitä ja osallistunut kutsunäyttelyihin. Anne Jouhtinen esiintyy tanssivana tarinankertojana päiväkotilapsille sekä perheille, kirjoittaa tarinoiden lisäksi runoja ja käsikirjoituksia, säveltää ja puvustaa.

Ensimmäiset tanssiasteleot otin kuitenkin 4-vuotiaana, kun pääsin pitkäaikaisen ja tärkeän opettajani Jill Millerin balettitunnille Helsingin tanssiopistoon. New Yorkissa syntynyt Jill oli vastikään tullut Suomeen suomalaisen vaihto-oppilaan kutsu- mana lopetettuaan tanssiopintonsa New Yorkin yliopistossa. Jill painotti opetuksessaan tanssitekniikan anatomista turvallisuutta, ja olen hänelle kiitollinen tanssin perustan luomisesta. Jill jäi Suomeen, tanssi mm. 1980 perustetussa Jazz Point -ryhmässä ja perusti perheen. Hän opiskeli joogakouluttajaksi menehtyessään valitettavasti jo 52-vuotiaana – kesken harjoitustun- nin. Helsingin Sanomien muistikirjoit- tuksessa Auli Räsänen totesi osuvasti Jillin olleen sydämellinen persoona ja rakastettu opettaja.

Vuonna 1986 Jill siirtyi opet- tamaan helsinkiläiseen Tanssivinttiin, jossa sain olla ns. vapaaoppilaana 1980-luvun loppupuolella. Tuolloin osallistuin Jillin tuntien lisäksi mm. Helena Pasasen, Maiju Pohjosen, Kaisa Torkkelin ja Paula Tuovisen tunneille.

Kaisa Torkkel toimi tanssiteatteri Rollossa vuosina 1982–1984 ja on kuulunut *Helsinki Dance Companyyn* (aiemmin Helsingin kaupunginteaterin tanssiryhmä) vuodesta 1991. Hän esiintyi mm. suuren vaikutuksen minuun tehneissä Carolyn Carlsonin koreografioissa Kuka vei elokuun sekä Syyskuu vuonna 1992. Hänen tuorein sooloesityksensä on Ima Iduozen koreografioima *Perfect Day* (2014). Toivottavasti se nähdään vielä uusintana jollakin tanssinäyttämöllä.

Paula Tuovinen on toiminut freelance-tanssitaiteilijana vuosina 1985–2001 sekä tanssinopet- tajana mm. Oulussa ja Helsingissä. Hän on myös toiminut johtajana *Danish School for Contemporary Dances* sekä Teatterikorkeakou- lun rehtorina vuosina 2005–2012. Hän on Taideyliopiston vararehtori kaudella 2013–2018. Paula Tuovisen koreografioita ovat mm. Faravidin >>

Keravan tanssi- ja liikuntakoulun esitys
1980-luvulla. Maija Laitinen (nyk. Laitinen de
Porras) ja Elina Seitsonen (nyk. Pälvimäki).





Vapaaoppilasaikanani osallistuin myös Carolyn Carlsonin pitämälle tanssitunnille hänen vieraillessaan Tanssivintissä.

maa (1998) ja REvenge (2006). Hänen sooloteoksensa Blondi Lotta Wennäkosken musiikkiin sai ensi-iltansa vuonna 2000, ja sitä esitettiin neljän vuoden ajan eri puolilla Eurooppaa. Viime syksynä Paula Tuovinen tanssi yleisöäänestyksen tuloksena uusintaensi-illassa saman teoksen 54-vuotiaana. Blondissa Paula Tuovinen on käsitellyt vaaleaan naiseen liitettyjä monia mielikuvia ja stereotyyppiä. Teoksessa nähdään kulttuurisesti opittujen liikkeiden ja asentojen lisäksi muistumia varhaisempiin kehitysvaiheisiin liittyneistä liikemalleista. Alastomuus tuo esiin evoluution tuloksena syntyneen valkoihoisen ihmisyyden sekä kaksi lasta synnyttäneen naisen kehon, joka kantaa mukanaan myös vuosien tanssihistoriaa (Paula Tuovinen, *Finnish Dance in Focus* 2000, FDF). Teoksen vähäeleinen huumori ja peloton, katsojat haastava suoruus eivät unohdu.

Vapaaoppilasaikanani osallistuin myös Carolyn Carlsonin pitämälle tanssitunnille hänen vieraillessaan Tanssivintissä. Erityisesti yksi ohje on jäänyt tuosta hetkestä mieleen: ”Stand up for being human”. Carolyn Carlson, joka on merkittävästi vaikuttanut paitsi Ranskan ja Italian myös Suomen tanssielämään, syntyi Kaliforniassa (1943) suomalaisille vanhemmille. Hän tanssi opintojensa jälkeen oppi-isänsä Alwin Nikolaisen ryhmässä. Tämän edustamassa modernin tanssin suuntauksessa tanssijan tehtävänä oli aistia olemassaolon ydintä, ja käyttää tätä improvisaation pohjana (Tiina Suhonen 2009, Suomalaisen tanssin tietokanta Tanka). Carolyn Carlson on inspiroinut mm. suomalaisen nykytanssin uranuurtajia Jorma Uotista ja Leena Gustavsonia. Carolyn Carlson vieraili Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 1972 Kuopion tanssifestivaaleilla. Vuonna 1974 hän perusti Pariisiin oopperaan kuuluisan kokeellisen tanssin ryhmän. Vuosina 1991–1992 hän johti Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmää, ja loi tuona aikana neljä koreografiaa yhteistyössä kansallisoopperan, tanssiteatteri Raatikon ja turkulaisen Aurinko-baletin kanssa. Vuonna 1999 Carolyn

Carlson perusti Pariisiin *L’Atelier de Paris* -nimisen koreografia-keskuksen. Hän on johtanut *Centre Choréographique National de Rubaix Nord-Pas de Calais* -keskusta vuosina 2004–2013, ja omaa Carolyn Carlson Companyaan vuodesta 2014. Carolyn Carlson on kuvailut koreografin työtään visuaaliseksi runoudeksi ja näyttämön maalaustaiteeksi.

Yksi Tanssivintin vapaaoppilaskavereistani oli Marika Kalenius, toinen nykyisistä tanssinopettajistani ja rakas ystäväni. Marika on tanssinut tanssiteatteri Hurjaruuthissa ja Rollossa ja opettanut sekä tanssin ammattilaisia että harrastajia. Marikan tunneilla yhdistyvät afrikkalainen tanssi ja nykytanssi. Yksi käänteentekevä hetki tanssinopiskelussani oli vuosia sitten Marikan tunnilla hänen puhuessaan siitä miten tärkeää on ymmärtää aina tanssivansa ystäviensä kanssa, toiset jatkuvasti huomioon ottaen. Rakkaat tanssikaverini ovat tärkeä osa elämää. Olen kiitollinen Marikalle, joka auttaa meitä kärsivällisesti ja päättäväisesti eteenpäin tanssin ilon myötä.

Tanssimisessä oli kohdallani monen vuoden tauko opiskelun, työn ja lasten syntymän myötä. Sitä tärkeämmältä se nyt tuntuu. Runsas vuosi sitten esitimme Meilahden tornisairaalan aulassa Marikan koreografian Korento. Tunnen vieläkin niskassani väristyksiä kuunnellessani Kimmo Pohjosen ja Samuli Kosmisen kappaletta Plasma albumilta Uniko (2011).

Marianne Rouhiainen, toinen nykyisistä opettajistani, on tanssinut Jyväskylän kaupunginteatterissa, Tony Lardge –tanssiryhmässä ja omissa produktioissaan. Hänellä on takanaan hengästyttävä määrä koreografioita ja opetustyötä sekä tanssin ammattilaisten että harrastajien parissa. Hän on myös erikoistunut tanssi- ja liiketerapiaan (2011). Mariannelle tanssi on sanaton vuorovaikutusta, jonka avulla voi tulla tietoisiksi omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Tanssi on ennen kaikkea matka itseän ja ihmiseen, joka asustaa kehoissamme. Olen vasta aivan alussa Mariannen oppilaana, mutta hänen valoisa, välitön

otteensa opetukseen on jo tullut hiukan tutuksi.

Tanssin opiskelun ohella olen nauttinut suuresti tanssiesitysten katsomisesta, ja toivon saavani jatkossa tilaisuuden seurata tanssitahtumia vielä nykyistä tiiviimmin. Henkilökohtaisesti tärkeitä koreografeja ja esiintyjä ovat olleet edellämainittujen lisäksi Jyrki Karttunen,

Tanssimisessä oli kohdallani monen vuoden tauko opiskelun, työn ja lasten syntymän myötä. Sitä tärkeämmältä se nyt tuntuu.

Carl Knif, Kenneth Kvarnström, Arja Raatikainen ja Tero Saarinen.

Jyrki Karttunen on todennut: ”Minulle liike on paljon selkeämpi tapa olla olemassa kuin esimerkiksi liikkeen myötä tai sen avulla tapahtuvaa ajattelua” (Piia Viitanen 2003, FDF). Jyrki Karttunen aloitti tanssijan uransa Kuopion kaupunginteatterissa ja tanssi vuosina 1989–1993 Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmässä. Hän toimi koreografina Nomadi-tuotannossa vuosina 1996–2007, ja on yksi sen perustajajäsenistä yhdessä Alpo Aaltokosken, Arja Raatikaisen ja Katri Soinin kanssa. Vuosina 2008–2013 hän johti omaa Karttunen Kollektiv -ryhmäänsä, ja vuodesta 2013 hän on toiminut *Helsinki Dance Companyn* taiteellisena johtajana. Amerikkalaisen koreografian Deborah Hayn kanssa työskentelyn myötä mm. kanssaihmisyyden ja maailman keskeneräisyyden syvä tiedostaminen ovat tulleet merkittäviksi Jyrki Karttusen työssä (Kirsi Monni 2008, liikekieli.com). Hän pyrkii tanssimaan tietoisena ympäristöstään ja yleisöstä elävinä yksilöinä, tietoisena siitä, että me kaikki elämme tässä maailmassa ja jaamme tämän paikan ja hetken. Hän on myös todennut, että täysin keskittyneen kokemuksen >>

KUVA ELINA REIMAN



Kaisa Torkkel (Perfect Day.
Koreografia: Ima Iduozee.)



Marianne Rouhiainen.

KUVA YOSHI OMORI



Carl Knif (Red.
Koreografia: Carl Knif.)

jakaminen tanssijoiden ja yleisön kesken on nykyaikana harvinaista herkkua; elämme yhä enemmän osittain virtuaalisessa, elektronisessa maailmassa ja osittain oikeassa maailmassa (Raisa Rauhamaa 2010, FDF). Esimerkkejä Jyrki Karttusen koreografioista ovat pitkään ohjelmistossa ollut ja maailmaa kiertänyt Digital Duende (1998), sekä itselleni läheiset Human Imitations (2005),

”Opettelin tanssimaan, mutta oikeastaan opiskelen ihmisenä olemista.”

– Carl Knif

ja yhtä aikaa hulvaton ja riipaiseva soolo Jeminan monta elämää (2012). Helsinki Dance Companyn viimeisimmät tuotannot ovat maaginen Keijukaisneuvos Koo (2014, koreografia: Jyrki Karttunen) sekä Juicy – tuli vaan mieleen (2015, koreografia: Ervi Sirén).

Carl Knif työskenteli Teatteri-
korkeakoulusta valmistuttuaan kymmenisen vuotta freelance-tanssijana ja -koreografina, ja on vuodesta 2012 johtanut omaa Carl Knif Companiaan. Hän on tanssinut mm. Tero Saarisen ryhmässä vierailijana vuodesta 2004 lähtien. Carl Knif on kuvaillut tanssijan ja koreografin työtä mm. näin: ”Tanssijan työnä on aina luoda suhde siihen mitä hän tekee, ja se joko toimii tai ei toimi. Keskustelu siitä kenen liike on kyseessä on tavallaan outoa. Tietenkin joku aloittaa liikkeen, ja koreografi tuottaa tietyn määrän materiaalia, mutta kun tanssija tekee liikkeen, se kuuluu tanssijalle. On olemassa upeaa ja elävää täsmällisesti koreografoitua liikettä, ja on olemassa tylsää improvisaatiota, ja päinvastoin. Laatu ei määräydy lähtökohdan perusteella. ...Opettelin tanssimaan, mutta oikeastaan opiskelen ihmisenä olemista. Miten voin tanssijana ja ihmisenä tulla vapaammaksi ja herkemmäksi, niin että voin kohdata erilaisia tyylejä ja ajattelutapoja niin avoimesti kuin mahdollista, ja tuoda itsestäni mahdollisimman paljon tilanteeseen. Ja kuinka voin liittää kaiken tietämykseni ja kokemuksen käsillä olevaan

tehtävään? Me kaikki elämme omassa kehoissamme, ja meillä on niihin enemmän tai vähemmän tietoinen suhde. Kehoa voi käyttää puhumaan tärkeistä asioista hienovaraisin nyanssein - monilla eri tasoilla, eri tyyलेillä ja sävyillä. Se on hieno asia. Haluan tehdä koreografioita, koska haluan luoda tilanteita, joissa voi keskittyä siihen että ihminen on olemassa kehosuhteensa kautta.” (Tiina Suhonen 2008, FDF). Viime vuoden lopussa Carl Knif Company esitti Helsingissä teokset *Mothertongue* sekä koreografin itsensä kirjoittamiin runoihin pohjautuva *Red*. Tänä keväänä Oulussa on ollut tilaisuus nähdä *Friends of Dymphna, an opera about depression* (2015, koreografia: Carl Knif).

Suomalais-syntyinen, nykyään Ruotsissa asuva ja Tukholman *Kulturhuset Stadsteaternin* tanssiryhmää johtava Kenneth Kvarnström perusti oman tanssiryhmänsä Kvarnström & Company vuonna 1987. Hän toimi Teatterikorkeakoulun apulaisprofessorina vuosina 1993–94, Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmän taiteellisena johtajana vuosina 1996–97, ja taiteilijaprofessorina Suomessa vuosina 2008–2013.

KUVA ILKKA KALLIO



Anne Jouhtinen.

KUVA SAKARI VIIKA



Paula Tuovinen (Blondi.
Koreografia: Paula Tuovinen.)



Arja Raatikainen.

Tukholman *Dansens Husia* hän johti vuosina 2004–2007. Vuosituhannen vaihteessa minulla oli tilaisuus nähdä kaksi hänen teostaan, 108 dB (1997) sekä *Splitvision* (2000). Näistä ovat erityisesti jääneet mieleen hypnoottiset, pehmeästi soljuvat kontaktit kahden tai kolmen tanssijan välillä. Tanssijoista ihailin erityisesti – Katri Soinin lisäksi -- Kvarnströmin pitkäaikaista luottotanssijaa Cilla Olsenia. Maaliskuussa sai Tukholmassa ensi-iltansa koreografien Örjan Andersson, Ina Christel Johannessen ja Kenneth Kvarnström yhteistyö Piano Piano, joka esitetään yhdessä Schubertin pianoteosten kanssa.

Arja Raatikainen on tehnyt monipuolisen uran tanssijana, opettajana ja koreografina; hän toimi Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitoksen professorina 1995–1998 sekä taiteilijaprofessorina vuosina 1998–2003. Hän on työssään pyrkinyt tutkimaan ihmisyyttä ja olemassaoloa ja rakentamaan siltaa näkyvän ja näkymättömän välille. Oman sisäisen tien etsiminen on hänelle keskeistä. Toisaalta ihminen joutuu myös suuntautumaan ulospäin kaootisessa ja ristiriitaisessa maailmassa, ja tämä jännite voi toimia taiteellisen

työn perustana (Hannele Jyrkkä 2002; 2013, FDF, Jan-Peter Kaiku 2002, FDF). 1980–1990-lukujen vaihteessa Japanista lähtöisin oleva *buto* vaikutti useiden suomalaisten koreografien, mm. Arja Raatikaisen ja Tero Saarisen työhön. Arja Raatikainen on sanonut *buton* rikotun estetiikan, tietyn absurdiuden sekä tinkimättömän mielen ja ruumiin yhteyden vedonneen itseensä (Jan-Peter Kaiku 2007, FDF). Hän on kertonut uskovansa että kun vanhenemme ja ohitamme elämän myrskysisän vaiheen, meissä alkaa ilmetä eräänlainen halkeama. Hän on sanonut kauniisti: ”Vasta sitten ytimemme alkaa vähitellen tulla esiin. Ihmiset ajautuvat pienestä lammesta kohti valtamerta. Perspektiivimme laajenee, ja haurautemme paljastuu. Siinä on jotain koskettavaa ja kaunista.” (Hannele Jyrkkä 2013, FDF). Minulla on ollut ilo nähdä useita Arja Raatikaisen koreografioita, viimeimpänä Musta Laatikko (2014). Tänä vuonna Arja Raatikainen työstää omaa sooloteosta, jonka ensi-ilta on marraskuussa. Se kannattaa nähdä.

Tero Saarinen toimi Suomen kansallisbaletin tanssijana vuosina 1985–1992, kunnes ryhtyi *freelance*-tanssijaksi. Vuosina 1992–93 hän asui

Japanissa opiskellen mm. *butoa*. Tero Saarinen on kertonut yhden käännekohtan urallaan olleen opettajansa Kazuo Ohnon toteamus: ”*We dance on top of our ancestors*”. (Raisa Rauhamaa 2014). Tero Saarinen & *Company Toothpick* perustettiin vuonna 1996, ja se on toiminut vuodesta 2002 nimellä Tero Saarinen Company. Kuuluisia ja ympäri maailmaa nähtyjä tanssiryhmän töitä ovat mm. *Borrowed Light* (2004) sekä Tero Saarisen sooloteos *Hunt* (2002) Stravinskyn Kevätuhurin musiikkiin. Huntin viimeinen esitys nähtiin 2013 Nairobissa. Tänä keväänä Kansallisoopperassa nähtiin Sibeliuksen 150-vuotisjuhlaan liittyen monen taiteenalan yhteistuotanto Kullervo. Siinä koreografian teemoina ovat mm. esi-isien elämän arkaaisuus, syrjäytyminen ja sodan traumojen siirtyminen sukupolvesta toiseen. Yleisötilaisuudessa 5.3.2015 Tero Saarinen kertoi musiikin monikerroksellisuuden ja siihen sisältyvän draaman olevan itselleen tärkeitä.

Tero Saarinen on sanonut haluvansa tavoittaa tanssillaan sanomattontä, selittämätöntä, nimeämätöntä (Raisa Rauhamaa 2014). Teoksissaan >>



Tero Saarinen
(Hunt. Koreografia: Tero Saarinen.) ►

◀ Vasemmalta Maija Kiviluoto, Katri Soini, Satu Rekola ja Jonna Eiskonen
(Musta Laatikko. Koreografia: Arja Raatikainen.)

Saarinen on myös toistuvasti tutkinut maskuliinisuutta, ja tätä aihetta käsittelee myös viime syksynä ensi-iltansa saanut Morphed kahdeksalle miestanssijalle Esa-Pekka Salosen musiikkiin. Morphed on tänä keväänä Kansallisteatterin ohjelmistossa 20.-23.5. osana maailmankiertuetta. Haastattelussa vuonna 2014 Tero Saarinen pohti: ”Voisivatko uuden sukupolven miehet olla useammin

vuorovaikutuksen luominen tanssin kautta on erinomainen keino lisätä suvaitsevaisuutta (Raisa Rauhamaa 2014, FDF). Tanssimisesta Saarinen on sanonut: ”Oleellisinta on, että tanssija ymmärtää oman lahjansa, miten kaikki löytyy hänen sisältään. Että ulkopuolelta katsominen ja tyhjä toisto on jätettävä kokonaan taakse. Että uskaltaa sukeltaa itseensä ja antaa itselleen aikaa. ...Siihen ettei aina yritä täyttää ulkopuolisia toiveita liittyy rohkeutta, 100 % läsnäoloa siten että kaikki liikkuu, silmät, katse...” (Minna Tawast 2007, FDF)

Viime vuoden kohokohtiin kuuluivat Kuopio tanssii ja soi festivaalilla nähty *Hofesh Shechter Companyn* esitys *Political Mother*, joka on tilaisuus nähdä toukokuussa Bristolissa sekä Norfolk & Norwich -festivaalilla, sekä Susanna Leinonen Companyn esitys *Touch of Gravity*. Viimemainittu voi nähdä 15.-16.6. Kuopiossa.

Kuopiossa minulla oli viime vuonna myös suuri ilo osallistua pitkäaikaisen idolini Katri Soinin pitämälle nykytanssin tiiviskurssille. Katri Soini on kokenut ja laajalti tunnustettu tanssija ja tanssinopettaja. Opettaessaan Katri Soini on sanonut keskittyvänsä olemassaolon

ytimeen ja pyrkivänsä auttamaan kutakin opiskelijaa löytämään oman liikelaatunsa. Hän haluaa puhdistaa liikkeen kaikesta hienostelusta ja paljastaa olennaisen, niin että opiskelijat tunnustavat liikkeen tärkeimmät elementit, suunnan ja muodon. Liikkeen ei pitäisi ainoastaan näyttää siltä miltä sen on tarkoitus näyttää, vaan tanssijan pitäisi myös kokea se sellaisena (Minna Tawast 2004, FDF). ”Samoin, kun mä opetan, niin mä yritän sanoa, ettei opetella jotta sitä voisi toistaa, vaan toistetaan jotta voisi itse muuttua ja muuttaa asioita, tehdä valintoja. Silloin on myös jotain annettavaa sille työlle ja koreografille. ...Nykytanssi ei ole työnä jäljiteltä ja kuviteltua, vaan se on jotakin todellista, omakohtaista ja täyttä. Tämä on minun tapani olla maailmassa, olemassa, ihmisten ja itseni kanssa. Siinä on leikkiä, kehon konkretiaa ja mielen villiyyttä. Se on ulotteista ja moniaistista. Mä koen, että se on aika rikas tapa olla ja elää, ja todentua.” (Olli Ahlroos 2007, liikekieli.com). Tämän vuoden syyskuussa saa ensi-iltansa Arja Raatikaisen Katri Soinille luoma 50-vuotisjuhlan sooloteos, jota suosittelen mitä lämpimimmän. ■

Kuopiossa minulla oli viime vuonna myös suuri ilo osallistua pitkäaikaisen idolini Katri Soinin pitämälle nykytanssin tiiviskurssille.

oma itsensä, syvemmin ja avoimemmin kuin koskaan aikaisemmin?” Hän totesi myös nuorten olevan aiempaa kiinnostuneempia erilaisista tanssin muodoista, ja että perinteiden sekoittaminen ja kulttuurien

